

บทที่ 9

สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า (The Socialist Republic of Union of Burma)

1. วัตถุประสงค์

หลังจากจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติดังนี้

- 1.1 อธิบายถึงทำเลที่ตั้งและขนาดของประเทศพม่าได้
- 1.2 อธิบายถึงโครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศของประเทศพม่าได้
- 1.3 อธิบายถึงลักษณะภูมิอากาศ และอิทธิพลที่มีต่อพืชพันธุ์ธรรมชาติได้
- 1.4 สรุปประวัติเศรษฐกิจของประเทศพม่าหลังจากได้รับเอกราชและนโยบายในการวางแผนพัฒนาประเทศได้
- 1.5 วิเคราะห์ถึงระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่พม่าได้นำมาใช้ซึ่งได้ประสบผลสำเร็จตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และเปรียบเทียบผลดีและผลเสียกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเดิมได้
- 1.6 บ่งชี้ถึงปัจจัยอันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศตามระบบสังคมนิยมได้
- 1.7 อธิบายถึงประชากรและชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งตั้งถิ่นฐานในประเทศพม่าได้
- 1.8 อธิบายความหมายของศัพท์ในบทเรียนนี้ได้อย่างน้อย 5 คำ

2. เนื้อหาสำคัญ

2.1 ที่ตั้งและขนาดประเทศ

สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า (สหภาพพม่าเดิม) ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 10° 58' ถึง 28° 29' เหนือ และลองจิจูดระหว่าง 92° 10' - 101° 10' ตะวันออก มีรูปร่างยาวจากเหนือมาใต้ คล้ายประเทศไทย มีพรมแดนทางตะวันตกติดกับอินเดีย ทางเหนือติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

ตรงดินแดนทิเบต ทางตะวันออกติดต่อกับจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และไทย ทางใต้ติดกับทะเลอันดามัน มีเนื้อที่ 678,036 ตารางกิโลเมตร (261,789 ตารางไมล์) มีขนาดใหญ่เป็นที่ 2 รองจากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้รับเอกราช วันที่ 4 มกราคม 2490 (ค.ศ. 1947)

2.2 โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของพม่า เป็นภูเขาและที่ราบสูงตอนเหนือทางตะวันตกเป็นเทือกภูเขายุคใหม่มีความสูงกว่า 3,000 เมตรขึ้นไป ส่วนทางตะวันออกเป็นที่ราบสูงชาน (ฉาน) มีระดับความสูงเฉลี่ยเกิน 900 เมตร มีที่ราบอยู่ตรงกลางระหว่างที่สูงภาคตะวันตกและที่สูงชาน ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มน้ำอิรวดี มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมาก แม่น้ำที่ไหลผ่านได้แก่ ชินด์วิน (สาขาอิรวดี) มีความยาวกว่า 2,400 กิโลเมตร ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมได้ประมาณ 8,600 กิโลเมตร เป็นที่ราบดินตะกอนอันอุดมสมบูรณ์มาก นอกจากนี้มีแม่น้ำสาละวิน (คง) และแม่น้ำสะโตง

ลักษณะภูมิประเทศจำแนกออกได้ 3 ภูมิภาค ดังต่อไปนี้

I. ภูมิภาคตะวันตก (Western Zone) ได้แก่

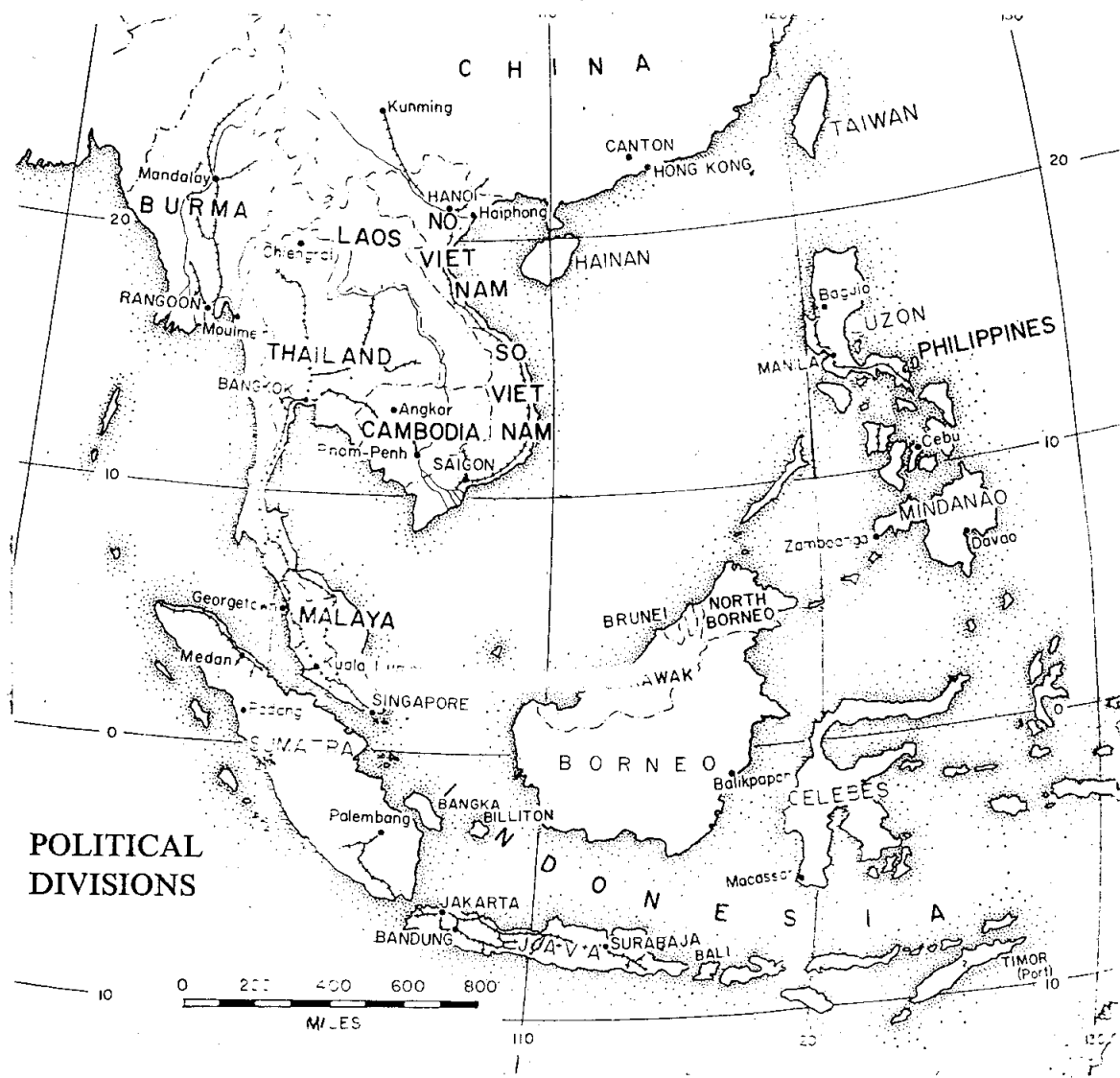
1. เขตชายฝั่งอาระกันโยมา (The Arakan Coast) เป็นที่ราบชายฝั่งแคบ ๆ อยู่ทางเหนือเทือกภูเขาอาระกันโยมา มีที่ราบรอบเมืองยะไข่ ฝนตกชุก มีการทำนา และทำการประมง
2. เขตเทือกเขาอาระกันโยมา (The Arakan Yoma Range) มีภูเขาอื่น ๆ ปะปนด้วย ด้านตะวันตกเป็นด้านรับลมฝนตกชุกมีป่าดงดิบ ทางตะวันออกเป็นป่ามรสุม มีไม้สัก ไม้ไผ่เป็นไม้สำคัญ

II. ภูมิภาคตอนกลาง (Central Zone) หรือเขตที่ราบลุ่มน้ำอิรวดี (The Irrawaddy Basin)

1. ที่ราบลุ่มอิรวดีตอนบน (Upper Basin) ใกล้กับเขตภูเขาทางเหนือ มีป่าไม้มรสุมขึ้น เช่น ไม้สัก การเพาะปลูกไม่หนาแน่น บางแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอย
2. เขตแห้งแล้งตอนกลาง (Dry Zone) มีปริมาณน้ำฝนน้อยกว่า 1,016 มิลลิเมตร ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เพาะปลูก ถั่ว งา ฝ้าย ข้าวฟ่าง ในเขตนี้มีน้ำมันดิบ
3. เขตดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ มีความสำคัญที่สุดของพม่า มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด เป็นแหล่งปลูกข้าวสำคัญ ประชากรเป็นพวกพม่า กะเหรี่ยง จีน และอินเดีย

III. ภูมิภาคตะวันออก (Eastern Zone)

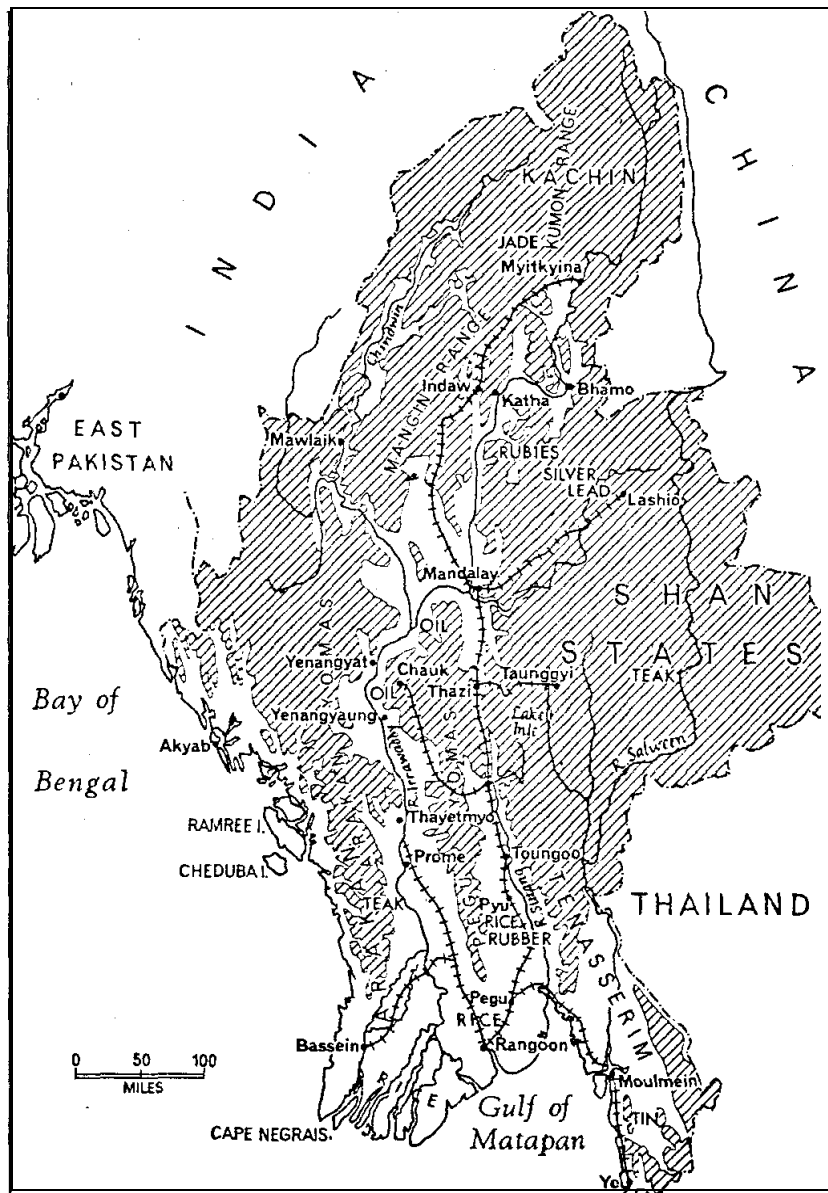
1. เขตที่สูงชาน (Shan Highlands) เป็นที่สูงขรุขระ ยกตัวสูงจากที่ราบตอนกลาง ประชากรเป็นพวกชาน และกะเหรี่ยง มีอาชีพเลี้ยงสัตว์สำคัญ คือ แพะ แกะ

POLITICAL DIVISIONS

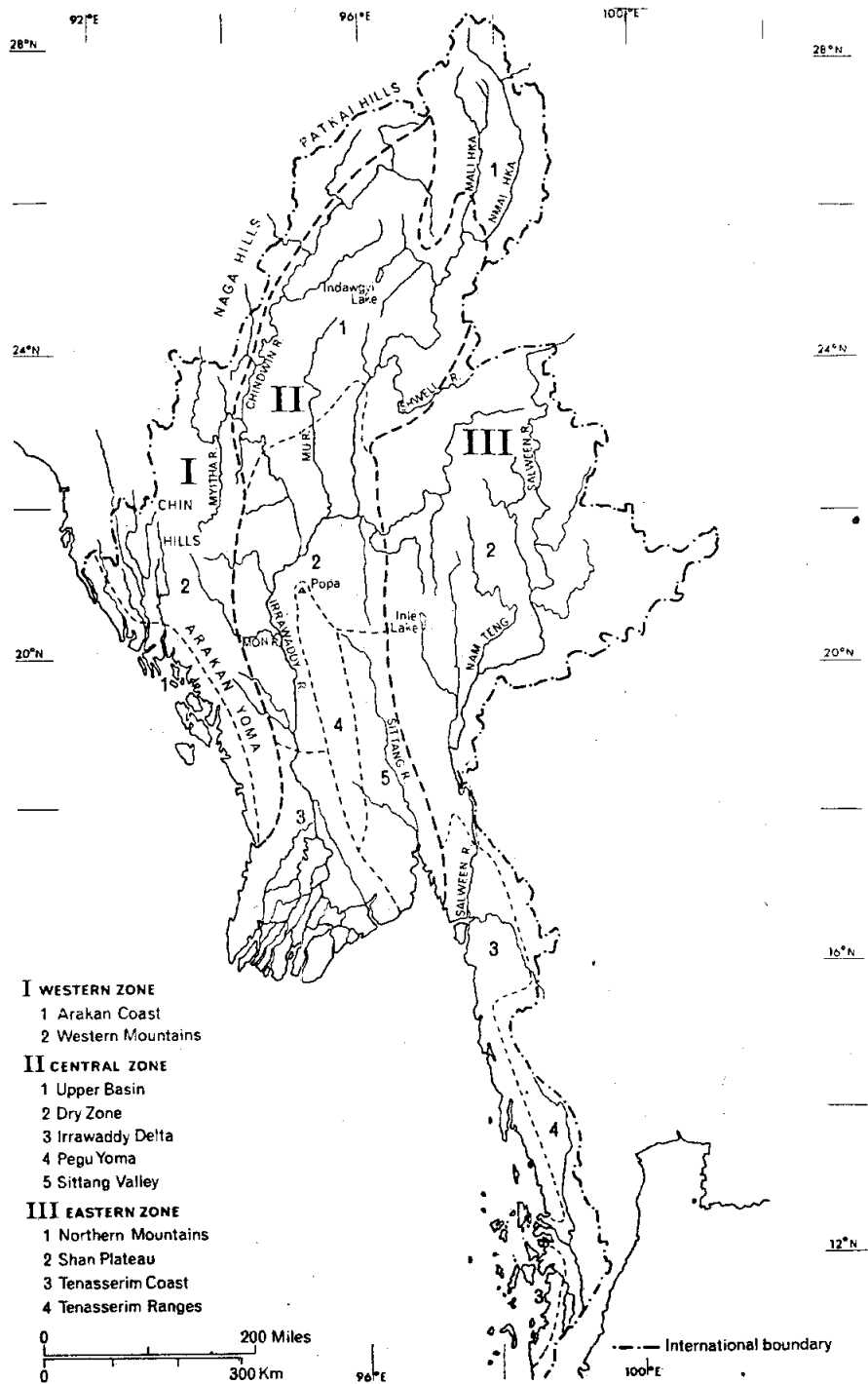
รูป 9.1 : แสดงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บนพื้นทวีป และบรรดาประเทศเกาะทั้งหลาย
 ที่มา : Cressey, Asia's Lands and People, 1980, p.260

BURMA

9.2 :-B&a: general features. The pan-handle region has been omitted. In all essentials Burma is the basin of the Irrawaddy: it is practically surrounded by mountain ranges making access difficult from all sides. The central and lower basin, inhabited by the Burmans, forms Burma Proper: it is the largest, most populous, and most productive state in the Union. The five peripheral states are inhabited by non-Burmans. By forming a Union, Burma has managed to maintain its unity which after the Second World War seemed in danger of disruption.

Robinson, Monsoon Asia, 1966, P. 269.

31/ 9.3 : The physical regions of Burma

111 : Fryer, *Emerging Southeast Asia*, 1970, P. 363.

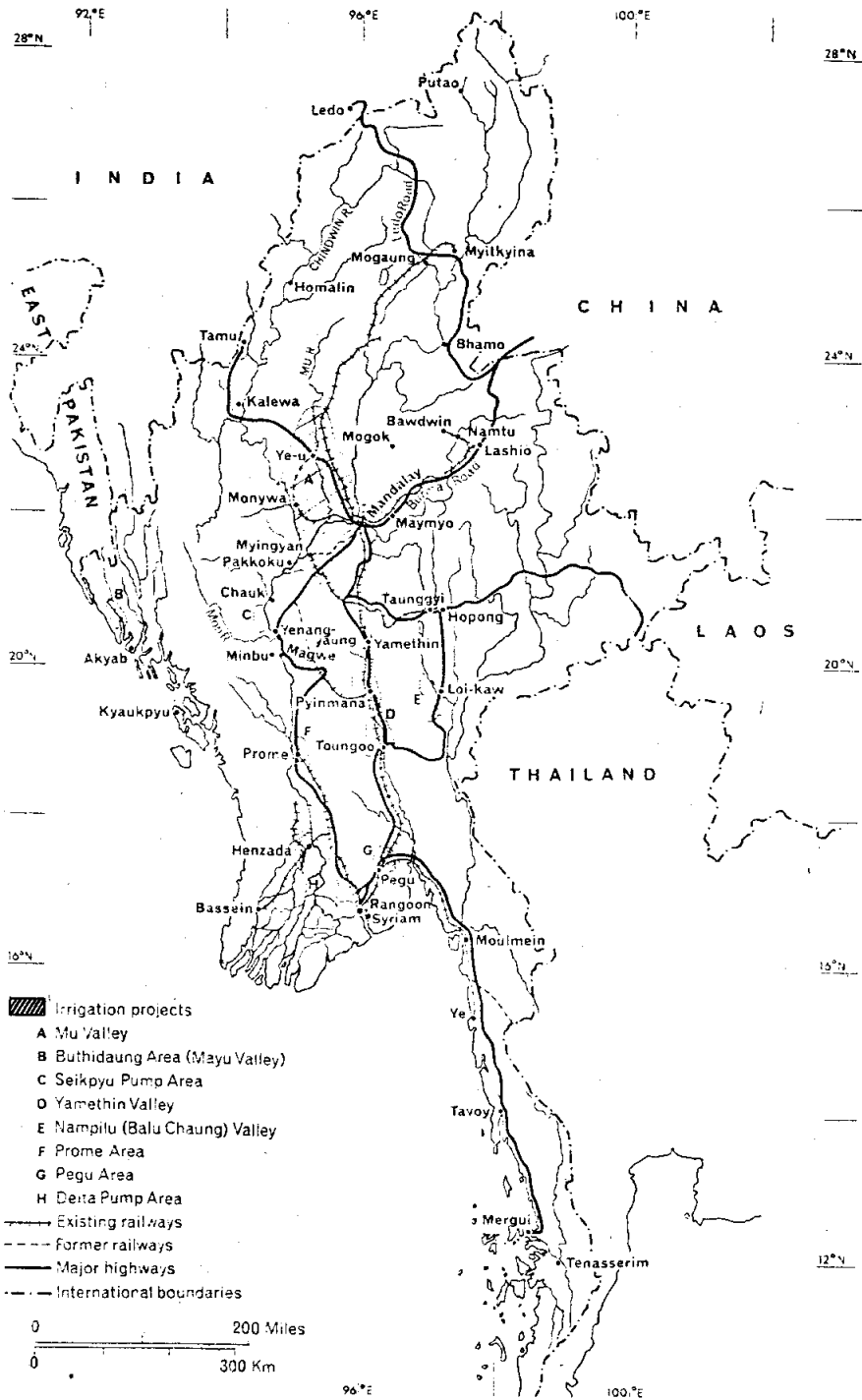

Fig 9.4: Irrigation projects and transport facilities in Burma
 Most of the irrigation projects of the *Pyidawtha* plan shown here exist only on paper.

Ibid., P. 372.

2. เขตเทือกเขาตะนาวศรี (The Tenasserim) มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยทาง ตะวันตกเป็นชายฝั่งแคบๆ ใช้ปลูกข้าว ยางพารา และมะพร้าว อาชีพอื่นๆ ได้แก่ เหมืองแร่ ดิบก และการประมง

2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะคล้ายกับภูมิอากาศในประเทศไทยและอินเดีย คือ ได้รับอิทธิพลของลมมรสุม ชายฝั่งด้านตะวันตกของแถบเทือกภูเขา อาระกันโยมา และตะนาวศรี มีฝนตกเกิน 2,540 มิลลิเมตร ที่เมืองยะไซมีฝนถึง 5,080 มิลลิเมตร บริเวณภายในที่เป็นเขตอับลม มีฝน 762-2,540 มิลลิเมตร โดยเฉพาะตอนกลางของแม่น้ำอิรวดี และสาขาชินด์วิน มีฝนต่ำกว่า 762 มิลลิเมตร

ตอนเหนือของประเทศมีอากาศประเภทอบอุ่นกึ่งร้อน ส่วนทางใต้ร้อนแบบทรอปิก อุณหภูมิเฉลี่ย 29°ซ

สรุป มีลักษณะภูมิอากาศแบบ Am ในเขตรับลม แบบ Aw ในเขตเงาฝน ตอนเหนือ เป็นแบบ Cwa (อบอุ่นค่อนข้างร้อนฤดูหนาวแห้งแล้ง) และแบบ H ตามที่สูงสุดอุณหภูมิลดลง ตามความสูง

2.4 พืชพันธุ์ธรรมชาติ

บริเวณชายฝั่งตะวันตกและภูเขาทางเหนือ มีปริมาณน้ำฝน 2,032 มิลลิเมตรขึ้นไป ป่าไม้ เป็นพวกป่าไม้ดงดิบเขี้ยวขุ่มตลอดปี ที่ราบสูงชัน ไหล่เขาทางตะวันออกของภาคเหนือทิวเขา พะโค จะเป็นป่ามรสุมเขตร้อนประเภทไม้ผลัดใบ (ปริมาณน้ำฝน 1,016-2,032 มม.) ไม้ที่มีค่า ได้แก่ไม้สัก ปริมาณที่มีฝนต่ำกว่า 1,916 มม. ตอนกลางของประเทศเป็นไม้พุ่มและทุ่งหญ้า ต้องอาศัยการชลประทานเข้าช่วยในการเพาะปลูก

บริเวณที่สูงเกิน 3,000 เมตร จะมีอากาศหนาวพืชพันธุ์แบบทุนดรา ส่วนในเขตปากแม่น้ำ และริมฝั่งทะเลเป็นป่าชายเลน เช่น โกงกางมีสีเขียวตลอดปี

2.5 ลักษณะเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของประชากร

การเพาะปลูก ประชากรมากกว่า 70% ทำอาชีพทางการเกษตร ข้าวเจ้าเป็นพืชที่ปลูก สำคัญที่สุด ปลูกมากในเขตดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดี นอกจากนี้ปลูกอ้อย พริก ผักต่างๆ ส่วนบริเวณที่แห้งแล้งภายในจะปลูกพืชที่ทนต่อความแห้งแล้ง เช่น ถั่วต่างๆ ข้าวฟ่าง พืชน้ำมัน ยาสูบ ฝ้าย ข้าวสาลี ฯลฯ ส่วนตามที่สูงนิยมทำไร่เลื่อนลอย

การทำป่าไม้ พม่ามีป่าไม้ 47.5% ของเนื้อที่ประเทศ ไม้มีค่าคือไม้สัก ไม้กระยาเลย ไม้ไผ่ ใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษ ไม้ซุงที่ตัดแล้วจะถูกล่องมาตามลำน้ำสู่เมืองมะละแหม่ง อย่างกึ่ง เพื่อเข้าสู่โรงเลื่อย และโรงงานแปรรูป

การประมง มีการจับปลาในแม่น้ำลำคลองชายฝั่งทะเล และในมหาสมุทร มีทั้งเพื่อยังชีพ และเพื่อการค้า

แร่ธาตุและการทำเหมืองแร่

แร่ธาตุที่สำคัญ คือน้ำมัน และถ่านหิน พบในเขตตอนกลางของที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดี ตะกั่ว เงิน พลวง ทังสเตม เงินในภาคเหนือของแคว้นฉาน แร่กานีสที่เมืองบอดวิน วุลแฟรม ในแถบเทือกภูเขาตะนาวศรี ดินบุกบริเวณใกล้เมืองมณฑลทะเลย์ ทวาย มะริด และในรัฐคะยา

แหล่งน้ำมันปิโตรเลียมสำคัญอยู่ที่เมืองยี่นางยอง เมืองเซอค์ (Chauk) และเมืองซีเรียม ใกล้ร่างกุ้ง มีการกลั่นน้ำมันดิบมาใช้ภายในประเทศ

การอุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมในขั้นเริ่ม โดยอาศัยวัตถุดิบทางเกษตร เช่น โรงงานน้ำตาล โรงเลื่อย สิ่งทอ โรงสีข้าว กระดาษ ที่สำคัญได้แก่ โรงกลั่นน้ำมัน, โรงงานเคมีภัณฑ์, โรงงานปูนซีเมนต์ โรงงานส่วนใหญ่พบบริเวณเมืองร่างกุ้ง พะลิ้ม และซีเรียม

การค้า สินค้าสำคัญคือ ข้าว ไม้สัก ส่วนใหญ่ค้าขายกับอังกฤษ อินเดีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ศรีลังกา สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตกและสาธารณรัฐแห่งปากีสถาน

การคมนาคมขนส่ง มีการขนส่งทางน้ำตามลำน้ำอิรวดีและสาขา นอกจากนี้มีการติดต่อระหว่างเมืองท่าชายฝั่ง

ทางบกมีทางถนนและทางรถไฟตามแนวแม่น้ำจากเมืองร่างกุ้งและพะลิ้ม มีทางรถไฟขึ้นไปทางเหนือสิ้นสุดที่เมืองมะยิดยิโน และมีเส้นทางแยกไปที่ราบสูงชันทางตะวันออก ส่วนในคาบสมุทรภาคใต้มีทางรถไฟไปถึงเมืองเย (Ye) สำหรับถนนคุณภาพไม่ดีมากนัก มีเฉพาะจากเมืองย่างกุ้งไปเมืองแปร

การขนส่งทางอากาศ มีสายการบินระหว่างประเทศชื่อ UBA (The Union of Burma Airways) เมืองสำคัญและประชากร

ย่างกุ้ง (Rangoon) เป็นทั้งเมืองหลวงและเมืองท่าตั้งอยู่ปากแม่น้ำอิรวดี มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด

ยะไซ (Akyab) เป็นเมืองสำคัญในเขตชายฝั่งตะวันตกของเทือกภูเขาอาระกันโยมา

มะละแหม่ง (Moulmein) เป็นเมืองท่าปากแม่น้ำสาละวิน

พะลิ้ม (Bassein) เป็นเมืองท่าสำคัญส่งสินค้าข้าว อยู่ทางตะวันตกของดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดี (Pegu)

เมืองสำคัญอื่นๆ ได้แก่ อังวะ พุกาม มัณฑะเลย์ และหงสาวดี
ประชากรเป็นพหุสังคม ประกอบด้วยเชื้อชาติพม่า อินเดีย จีน กะเหรี่ยง มอญ คยา
คะฉิ่น ปี 2520 มีประชากร 31,675,000 คน ลึ้นปี 2530 มีประชากร 38.8 ล้านคน

พม่าแต่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ราบภาคกลาง รอบๆ เมืองมัณฑะเลย์ และที่ราบลุ่มน้ำ
อิรวดีตอนล่าง พวกกะเหรี่ยง มอญ คยาหรือตะเลอยู่แถบลุ่มแม่น้ำสาละวินและเขตภูเขา
ใกล้พรมแดนไทย

พวกฉาน (ขาน) อยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือติดพรมแดนไทย พวกคะฉิ่น ฉิน
อาศัยอยู่ตอนเหนือของประเทศเป็นพวกชานา
ภาษาใช้ ภาษาพม่าและอังกฤษเป็นส่วนใหญ่

2.6 ประวัติเศรษฐกิจพม่าสมัยปัจจุบันโดยสังเขป

พม่าได้รับอิสรภาพจากอังกฤษในปีพ.ศ. 2491 ใน 10 ปีแรกหลังจากได้รับอิสรภาพนั้น
ได้มีความพยายามที่จะสร้างชาติให้เป็นชาติที่ก้าวหน้า ทั้งนี้โดยรัฐบาลพลเรือนซึ่งอูนุ (U nu)
เป็นผู้นำ ได้ดำเนินนโยบายทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นแบบผสมระหว่างทุนนิยมกับ
สังคมนิยมภายใต้รัฐบาล ตามรัฐธรรมนูญ โดยเน้นนโยบายสังคมนิยมค่อนข้างมาก และได้
มีการจัดตั้งหน่วยงานวางแผนส่วนกลางและบริษัทเพื่อการพัฒนาขึ้นภายในแผนพัฒนา 2 ปี
และแผนพัฒนา 8 ปี ที่เรียกว่า Pyidawtha Plan กลไกในการวางแผนนั้นสร้างขึ้นตามพื้นฐาน
ระบบการบริหารสมัยอาณานิคมโดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศซึ่งส่วน
ใหญ่เป็นชาวตะวันตก และปรัชญาการพัฒนาของพม่าก็คือต้องพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม
กรรมขึ้นเท่าเทียมกันโดยให้ความสำคัญต่อการลงทุนของรัฐบาลทั้งในด้านเครื่องจักรเครื่องมือ
และการทำการผลิตโดยตรงอย่างมาก โดยถือว่าเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการพัฒนา ดังนั้น 10 ปี
หลังจากมีอิสรภาพของพม่าจึงเป็นช่วงที่มีการลงทุนขนาดใหญ่ และมีการควบคุมโดยรัฐอย่าง
กว้างขวางทั่วไป

ในช่วงปีพ.ศ. 2491-2494 นั้น พม่าต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ทางการเมืองซึ่งเกือบทำให้
รัฐบาลของอูนุต้องสูญเสียอำนาจไป ในปี พ.ศ. 2491 นั้น ได้มีการวางแผนพัฒนาระยะ 2 ปีขึ้น
แล้วแต่เนื่องจากความไม่สงบทางการเมืองและสังคมดังกล่าว ทำให้กว่าจะเริ่มดำเนินตามแผน
ก็เป็นในปีพ.ศ. 2493 ความพยายามอย่างแท้จริงของพม่าในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
นั้นเริ่มในปีพ.ศ. 2494-2495 เมื่อรัฐบาลได้ดำเนินโครงการใหญ่เพื่อการพัฒนาภายใต้ชื่อว่า “มุง
สู่ปญฺธิดอธา (Pyidawtha)” ซึ่งคำ Pyidawtha นี้หมายถึง ประเทศที่รุ่งเรืองด้วยสันติภาพความ
มั่นคงและความสุข ในระยะแรกนี้พม่าต้องพึ่งพาค่าบริการทางเทคนิคจากผู้เชี่ยวชาญตะวันตก

อย่างมากได้แก่ กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์สำนัก Oxford ผู้เชี่ยวชาญจากสหประชาชาติและจากบริษัทอเมริกันหลายบริษัท การที่ผู้นำทางการเมืองพม่าต้องพึ่งอยู่กับผู้เชี่ยวชาญตะวันตกซึ่งมีแนวคิดทุนนิยมเพื่อมาสร้างเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมนั้น ทำให้ดูเหมือนมีความขัดแย้งอยู่ค่อนข้างมากภายในระบบสังคมนิยมของพม่า

1. เศรษฐกิจพม่าระหว่างปีพ.ศ.2493-2503

แผนพัฒนาในระยะเริ่มแรกของพม่า นั้น ได้มีการให้ความสนใจอย่างเป็นทางการต่อบทบาทของสาขาเอกชน และมีการกระตุ้นสิ่งจูงใจของเอกชนขึ้นด้วย โดยในแผน “ปญฺิตอธา” (พ.ศ. 2495-2503) ได้เน้นความสำคัญเป็นพิเศษต่อการออมภายในประเทศซึ่งผู้วางแผนรู้สึกว่าจะได้มาจากสาขาเอกชนส่วนหนึ่งโดยการกระตุ้นการลงทุนเอกชนตามแผนนี้คาดไว้ในราวปี พ.ศ. 2502 การสะสมทุนจะมีจากสาขารัฐบาลและเอกชนฝ่ายละ 559 ล้าน จั๊ต Kyats (K) เท่า ๆ กัน ดังนั้นถ้ามองในแง่ของกลยุทธ์การพัฒนาแล้ว พม่าภายใต้รัฐบาลพลเรือนนั้นได้เปิดทางให้สาขาเอกชนเข้าร่วมในกระบวนการสะสมทุนอยู่บ้าง ซึ่งในแผน “ปญฺิตอธา” ได้ระบุไว้ว่า “ในบางขอบเขตอัตราเพิ่มของรายจ่ายรวมจะขึ้นกับระดับที่รัฐบาลสามารถสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลดีต่อการลงทุนเอกชน” อย่างไรก็ตามในการดำเนินการตามแผนและการบรรลุเป้าหมายที่เกิดขึ้นจริงนั้นดูจะไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ กล่าวคือ ในช่วงปีพ.ศ. 2502-2503 นั้น การลงทุนรวมของสาขารัฐบาลเป็น 580 ล้านจั๊ต ในขณะที่การลงทุนรวมของสาขาเอกชนเป็นเพียง 454 ล้านจั๊ต (K) ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดอยู่มาก

1.1 บทบาททางเศรษฐกิจของรัฐ

การวางแผนพัฒนาของพม่าในช่วง 10 ปี หลังจากได้รับอิสรภาพนั้นได้เน้นหนักในทฤษฎีการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมไปอย่างเท่าเทียมกัน (balanced growth theory) และเน้นในการดำเนินการทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่โดยรัฐว่ามีใช้เป็นเพียงสิ่งจำเป็นเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อทำให้เกิดการพัฒนาตั้งดูใจของเอกชนในการออมและการลงทุนได้อีกด้วย

พม่าได้ดำเนินแผนพัฒนาขึ้นภายใต้ระบบการควบคุมโดยตรง ต่อทั้งสาขาภายในและภายนอกของเศรษฐกิจ ผลสุทธิของการแทรกแซงขนาดใหญ่โดยรัฐต่อการดำเนินการเศรษฐกิจของพม่าทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรผิดพลาด ซึ่งบางครั้งก็เกิดขึ้นแม้แต่ในเรื่องต่าง ๆ อย่างนโยบายราคาและการจัดจำหน่ายผลผลิตเช่น นโยบายราคาเดียว โดยคณะกรรมการการตลาดการเกษตรของรัฐ (State Agricultural Marketing Board หรือ SAMB)

ในการซื้อข้าวผ่านหน่วยงานรับซื้อต่าง ๆ ของคณะกรรมการนี้ ด้วยการกำหนดราคาเดียวตลอดปีแก่เกษตรกรทุกคนในทุกเขตของประเทศ การกระทำของรัฐเช่นนั้น ทำให้เกิด

ผลเสียต่อแรงจูงใจในการผลิต (สำหรับเกษตรกรที่ได้รับราคาต่ำกว่าที่เคยได้รับ) และก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการที่ชาวหลังไหลมาสู่โกดังรับซื้อของรัฐมากเกินไป (จากเกษตรกรที่ได้รับราคาสูงกว่าที่เคยได้รับ)

1.2 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจในระยะแรก

ระหว่างปีพ.ศ. 2493-2503 นั้น เศรษฐกิจพม่าเจริญขึ้นไปอย่างค่อนข้างเป็นผลดี ซึ่งตามสมุดสถิติรายปีขององค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ.2509 ปรากฏว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยรายปีของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศรวม (GDP) ของพม่าในช่วงพ.ศ. 2592-2503 เป็นถึง 5.9 % หรือถ้าคิดต่อประชากร 1 คน ก็เพิ่มในอัตรา 4.7 %

การเพิ่มของ GDP ของพม่า ระหว่างปีพ.ศ.2492-2503 (พันล้านจัต)

	2492-2493	2502-2503	อัตราเพิ่มเฉลี่ยรายปี 2492-2503
GDP	3.390	5.911	5.9
GDP ต่อบุคคล	.180	.290	4.7

หมายเหตุ ข้อมูลนี้พิจารณา ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2502-2503

ที่มา : United Nations Statistical Yearbook, Government of Burma Economic Surveys, 1951-1961.

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าการที่อัตราการขยายตัวของ GDP ในช่วงนี้เป็นในอัตราค่อนข้างสูงนั้น ส่วนใหญ่เนื่องมาจากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 GDP ของพม่าอยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อเริ่มฟื้นฟูประเทศ GDP จึงสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อมุ่งเข้าหาระดับที่เคยเป็นก่อนสงคราม ซึ่งปรากฏว่าในช่วงพ.ศ. 2492-2493 นั้น GDP ของพม่ายังเป็นเพียง 70 % ของระดับก่อนสงคราม (พ.ศ. 2481-2482) อันแสดงว่าปัญหาสำคัญในการพัฒนาของพม่า ก็คือการฟื้นฟูบูรณะประเทศจากเศรษฐกิจที่ถูกทำลายโดยสงครามนั่นเอง ในความหมายเช่นนี้ ความเจริญทางเศรษฐกิจของพม่าระหว่างพ.ศ. 2493-2503 จึงมิใช่เป็นกระบวนการขยายตัวอย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงมุ่งเข้าสู่ระดับมาตรฐานเศรษฐกิจในอดีตเท่านั้น

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาในแง่ความสัมพันธ์ผลตามแผนพัฒนาแล้ว ก็ปรากฏว่าพม่าสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้เกือบเต็มเป้าหมายคือ สามารถสัมฤทธิ์ผลถึง 80 % ของจุดมุ่งหมายในแผน โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างเศรษฐกิจนั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควร กล่าวคือส่วนของการเกษตรและอุตสาหกรรมใน GDP ของพม่า ซึ่งเคยเป็น 40 % และ 8 % ตามลำดับในช่วงปี 2493 นั้น ได้เปลี่ยนไปเป็น 32 % และ 15 % ตามลำดับในปีพ.ศ. 2503 ซึ่งแสดงถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นผล

1.3 ดุลการชำระเงิน

ดุลการชำระเงินของพม่า นั้น สะท้อนให้เห็นถึงการผันแปรขึ้นมาในราคาพืชหลักอันได้แก่ข้าว ในตลาดโลกโดยนับแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา จนถึงปีพ.ศ. 2496 ปรากฏว่าพม่าได้รายได้เข้าประเทศมาก เนื่องจากการขาดแคลนอาหารทั่วโลกหลังสงครามและภาวะสงครามเกาหลีในระยะต่อมา ดุลการชำระเงินที่ได้เปรียบเช่นนั้น ก่อให้เกิดความหวังว่าจะได้เงินมาเพื่อพัฒนาประเทศได้มากโดยเฉพาะเมื่อเริ่มแผนปฏิรูปธรรมาภิบาล แต่ความหวังนั้นต้องสูญสิ้นไปในปีพ.ศ. 2496 ทำให้ผู้วางแผนชาวพม่าต้องเปลี่ยนแปลงสมมุติฐานและเป้าหมายในแผนเสียใหม่

ภาวะเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2496-2497 แสดงถึงความผิดพลาดของรัฐบาลพม่าและผู้วางแผนพัฒนาที่ผูกพันความสำเร็จของแผนเอาไว้กับการได้เปรียบดุลการค้าและปริมาณข้าวส่งออกมากกว่าปัจจัยอื่น ในปีพ.ศ. 2496-2497 นั้น ดุลการชำระเงินของพม่าขาดดุลถึง 94 ล้านดอลลาร์ เนื่องจากมูลค่าข้าวส่งออกได้ลดลงจาก 1 พันล้านจัต ในปีพ.ศ. 2495-2496 เป็นเพียง 840 ล้านดอลลาร์ในปี 1953-4 เนื่องจากราคาข้าวลดลงมาก และรัฐบาลไม่คิดขายข้าวในราคาตลาดโลกที่ตกต่ำมากนี้ เป็นผลให้ข้าวถูกสะสมอยู่ในคลังสินค้าเป็นอันมาก ในช่วงนั้นพม่าได้เข้าทำการตกลงแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศกลุ่มจีน-โซเวียต (Sino-Soviet Bloc) ซึ่งพม่าเสียเปรียบและทำให้สำรองเงินตราต่างประเทศของพม่าลดลงอย่างรวดเร็วจาก 1.186 พันล้านจัตในปีพ.ศ. 2495-2496 เป็น 510 ล้านดอลลาร์ในปลายปีพ.ศ. 2498 และไม่อาจขึ้นมาถึง ระดับปีพ.ศ. 2495-2496 ได้อีกเลยในช่วงทศวรรษ

จากภาวะการขาดดุลการค้านี้เอง ทำให้ส่วนหลังของระยะตามแผนปฏิรูปธรรมาภิบาลกระทบกระเทือนอย่างมาก โดยเฉพาะในปีพ.ศ. 2500 ซึ่งการขาดดุลการค้าหนักที่สุดถึงประมาณ 320 ล้านดอลลาร์ อย่างไรก็ตามแม้การค้าภายนอกจะไม่เป็นผลดี แต่เศรษฐกิจพม่าตลอดช่วงของแผนปฏิรูปธรรมาภิบาลสามารถดำเนินการส่งสินค้าออกได้เกิน 1 พันล้านจัตทุกปี ยกเว้นในปีพ.ศ. 2501 และปริมาณข้าวส่งออกเฉลี่ยรายปี ก็อยู่ในระดับ 1 ล้าน- 1.5 ล้านตัน ซึ่งแสดงถึงอัตราการขยายตัวที่สม่ำเสมอในการผลิตและส่งออกพืชหลัก

1.4 ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

แม้ว่าพม่าระยะที่ได้อิสรภาพมาแล้วจะมีนโยบายไม่พึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่ารายจ่ายเพื่อการพัฒนาของพม่าจะจัดหาเงินมาจากแหล่งภายในประเทศเท่านั้น มีผู้ประมาณว่าในระยะของแผนปฏิรูปธรรมาภิบาลนั้น เกือบ $\frac{1}{3}$ ของรายจ่ายรัฐบาลทั้งหมดมาจากความช่วยเหลือจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจพม่าระหว่างปีพ.ศ. 2493-2503 มิได้ขึ้นกับการไหลเข้าของทรัพยากรจากต่างประเทศ

เทศอย่างต่อเนืองในระดับสูงนัก และความจริงแล้ว ความชาตินิยมทางเศรษฐกิจและความไม่ไว้วางใจ ทุนต่างประเทศโดยเฉพาะจากโลกตะวันตกได้เป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาในพม่า

1.5 ความผันผวนทางการเมือง

ปีพ.ศ. 2501 เป็นปีที่ทั้งสภาพเศรษฐกิจและการเมืองของพม่าอยู่ในสภาพปั่นป่วนมาก โดยกลุ่มนายทหารระดับสูงเริ่มเข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองด้วยการเข้ามาควบคุมพม่าอยู่เป็นระยะ 18 เดือน และในปีพ.ศ. 2505 ก็เป็นปีแห่งการสิ้นสุดของการทดลองปกครองระบบรัฐสภาโดยรัฐบาลพลเรือนและเข้าสู่ยุคของการปกครองของทหารโดยรัฐสภาปฏิวัติของนายพลเนวิน ซึ่งดำเนินพร้อมไปกับมาตรการยึดเข้ามาเป็นของรัฐโดยสิ้นเชิง ซึ่งอยู่ในหลักการที่เรียกว่า "วิถีทางไปสู่สังคมนิยมแบบพม่า"

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนี้ทำให้แนวนโยบายที่ให้ความเสรีค่อนข้างมากแก่กิจการและการลงทุนเอกชน (ทั้งจากภายในและต่างประเทศ) ซึ่งปรากฏอย่างเป็นทางการในนโยบายรัฐบาลกลางต้องสิ้นสุดลง เป็นที่น่าสังเกตว่าก่อนการเข้าครองอำนาจของทหารนั้นรัฐบาลพม่าได้มีแนวโน้มที่จะโอนอุตสาหกรรมที่ไม่สำคัญมากนักไปให้แก่กิจการเอกชนเป็นอันมาก นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายการลงทุนเพื่อกระตุ้นการลงทุนทั้งจากภายในและต่างประเทศ แต่กฎหมายการลงทุนนี้ประกาศใช้ในปีพ.ศ. 2502 ซึ่งสถานการณ์ทางการเมืองกำลังเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วแล้วจึงไม่เกิดผลใด ๆ ที่มองเห็นได้

2. เศรษฐกิจพม่าระหว่างปีพ.ศ.2503-2513

สภาพเศรษฐกิจของพม่าในระหว่างปีพ.ศ. 2503-2513 ได้เปลี่ยนไปในทางเลวลงทำให้พม่า อันเป็นประเทศที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ได้ประสบกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจรุนแรงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนในประวัติศาสตร์ นั่นคือวิกฤติการณ์ข้าวขาดแคลนและภาวะตลาดมืดที่เป็นอยู่ทั่วไป

ภาวะเศรษฐกิจของพม่าทรุดโทรมลงมาก โดยมีปลายปีที่ลดลงอย่างจริงจัง ได้แก่ในปีพ.ศ.2506-2507 โดยเฉพาะหลังจากปีพ.ศ.2507-2508 แล้ว トラบถึงปีพ.ศ. 2510 ไม่เคยมีปีใดที่ GDP ของพม่าสูงเท่าระดับในปีพ.ศ.2507-2508 ได้

GDP ของพม่าปีพ.ศ. 2504-2511 (พันล้านจัต) ณ ราคาคงที่ปีพ.ศ. 2502-2503

	2504-2505	2510-2511	เปอร์เซ็นต์เพิ่มรายปี (2505-2511)
GDP	6.378	7.961	0.40
GDP ต่อคน	.274	.302	0.15

ที่มา : Report to the People by the Union of Burma Revolutionary Council 1969-1970 (Rangoon : Revolutionary Council Government, Central Press, 1969)

ในด้านการผลิตอุตสาหกรรมของพม่านั้นปรากฏว่าลดลงทั้งในสาธารณรัฐและเอกชน แม้แต่ในด้านการเกษตรก็ปรากฏว่าภาวะการผลิตเสื่อมโทรมลงอย่างมาก ๆ ด้วย ซึ่งเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ ที่สำคัญก็คือการจัดการที่ผิดพลาดของฝ่ายทหารของพืชผลเสียหาย ความล้มเหลวของการเกษตรนี้ อาจเห็นได้จากปริมาณผลผลิตข้าวของปีที่ผลิตได้มากที่สุดในปี พ.ศ. 2502 คือ 7,027 ล้านตันในปี 1964 ซึ่งเมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2502 แล้ว การผลิตข้าวของพม่าเพิ่มขึ้นเพียง 1.5 ล้านตันเท่านั้น ในขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า

ด้านดุลการค้าของพม่า นั้น ภายหลังจากปีพ.ศ.2504 ไปจนถึงตลอดทศวรรษนี้ ดุลการค้าของพม่าได้ขาดดุลติดต่อกันเรื่อยมาซึ่งรวมถึงดุลการค้าชำระเงินด้วย การค้าระหว่างประเทศของพม่าปีพ.ศ. 2504-2511 (พันล้านจัต) ณ ราคาคงที่ปีพ.ศ.2507-2508

การค้า	2504-2505	2507-2508	2510-2511
สินค้าออก	1.2617	1.0788	.5176
สินค้าเข้า	1.0436	1.4129	.7147

ที่มา : Report to the people by the Union of Burma Revolutionary Council 1969-70 (Rangoon : Revolutionary Council Government, Central Press, 1969) pp.16-17.

การขาดดุลการค้าและดุลการค้าชำระเงินของพม่า นั้น อาจกล่าวได้ว่าเนื่องมาจากการลดลงในการส่งออกติดต่อกันมาเรื่อย ๆ นับแต่ปี 1962 โดยเฉพาะในการส่งข้าวออก ทำให้แม้จะมีมาตรการที่เข้มแข็งในการควบคุมสินค้าเข้า ก็ยังมีภาวะการขาดดุลการค้าเกิดขึ้นได้

ในช่วงพ.ศ.2510-2511 มูลค่าสินค้าออกนั้นเป็นเพียง 30% ของระดับปีพ.ศ.2505 เท่านั้น กล่าวได้ว่า มูลค่าส่งออกข้าวเฉลี่ยรายปีนับแต่ปีพ.ศ. 2505-2511 นั้น ไม่ถึง 5 แสนตันต่อปี ซึ่งไม่ถึงครึ่งหนึ่งของระดับเฉลี่ยของทศวรรษนี้ การลดลงนั้นเป็นมากขึ้นนับแต่ปีพ.ศ. 2507-2508 โดยลดลงเฉลี่ยประมาณปีละ 15 % ซึ่งในการลดลงตามอัตรานี้ นักเศรษฐศาสตร์พม่า ได้ประมาณว่าในปี 1970 การส่งออกข้าวจะสิ้นสุดลง นอกจากนี้ในแง่การส่งออกแล้ว สินค้าออกที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือไม้สักก็ลดลงด้วยนับแต่ปีพ.ศ. 2507

หลังจากมีการเข้ายึดอำนาจทางทหารสิ้นสุดลงใหม่ๆ ในปีพ.ศ. 2505 ปรากฏว่าสำรองเงินตราต่างประเทศของพม่าได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเข้าควบคุมการค้าโดยรัฐขนาดใหญ่ และการเวนคืนกิจการทั้งของชาวต่างประเทศและของคนในประเทศเข้ามาเป็นของรัฐทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ต่อมาไม่นานนัก สำรองเงินตราต่างประเทศนี้ก็เริ่มลดลงเช่นกัน แม้จะมีมาตรการควบคุมการสั่งเข้าโดยตรงแต่การลดลงของการส่งออกข้าวทำให้สำรองเงินตราต่างประเทศของพม่าในปีพ.ศ. 2510-2511 เป็นเพียง 71.2 ล้านจัต ซึ่งต่ำกว่าระดับเฉลี่ยในช่วงระยะ 10 ปีนี้

แม้จะมีการกล่าวอ้างอยู่เสมอถึงความตั้งใจที่จะสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยม ที่วางแผนแล้วเพื่อพัฒนาให้พลังการผลิตของชาติทั้งหมดเป็นไปอย่างเป็นสัดส่วนกัน โดยมีมาตรการของการโอนเข้ามาเป็นของรัฐ และการเข้าเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทุกอย่างโดยรัฐ สหกรณ์และสหภาพแรงงาน แต่ก็ปรากฏว่า สิ่งที่ทำสำเร็จไปมีเพียงประการเดียวก็คือ การโอนกิจการเข้าเป็นของรัฐยังไม่ปรากฏว่ามีแผนการพัฒนาเศรษฐกิจใดๆ เกิดขึ้นเลย และกลไกของหน่วยงานพัฒนาส่วนใหญ่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีแผนการพัฒนาเศรษฐกิจใดๆ เกิดขึ้นเลย และกลไกของหน่วยงานพัฒนาส่วนใหญ่ก็ยังเป็นเช่นเดิมจะเปลี่ยนก็เพียงชื่อเท่านั้น

โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ ในโครงสร้าง กลไกของฝ่ายบริหารและความคุมเศรษฐกิจพม่า ยังคงจัดการโดยส่วนกลางโดยผ่านบริษัท (Corporation) 22 แห่ง และสาขาของบริษัทเหล่านั้น บริษัทและกิจการของรัฐเหล่านี้ได้เข้าควบคุมเศรษฐกิจเอาไว้โดยสิ้นเชิงด้วยการเข้าไปแทนที่กิจการเอกชนและกลไกของตลาดในการผลิต และการแจกจ่ายสินค้าและบริการ

ภายใต้แบบแผนนี้ กระบวนการตัดสินใจของเศรษฐกิจ จึงต้องควบคุมโดยคณะเจ้าหน้าที่ทางทหาร ที่เข้าควบคุมกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ตามการปกครองทางการเมืองอยู่ คณะทหารเหล่านี้ (เรียกว่า Wungyis) เป็นสมาชิกแกนกลางของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (The Burma Socialist Program Party หรือ BSPP) ทำหน้าที่บริหารสาขาต่างๆ ของเศรษฐกิจตัวอย่างเช่น กระทรวงพาณิชย์และพัฒนาการได้เข้าทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการค้าภายในและการจำแนกแจกจ่ายสินค้าและบริการที่ถูกปันส่วนโดยผ่าน “บริษัทร้านค้าประชาชน” (People's Stores Corporation) และการค้าต่างประเทศก็ทำโดยผ่านบริษัทส่งสินค้าเข้าและส่งออกยามา (Myama Export and Import Corporation) น่าสังเกตว่าโดยแท้จริงแล้วบริษัททั้ง 22 แห่งนั้นก็คือหน่วยงานเพื่อการพัฒนาของรัฐเดิมนั้นเองแต่เปลี่ยนชื่อเสียใหม่ และถูกกำหนดเข้ามาอยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่พิเศษ ดังนั้นเศรษฐกิจสังคมนิยมของรัฐสภาพักฎิบัติปัจจุบัน ภายใต้ปรัชญาการเมืองที่จะมุ่งสู่วิถีทางสังคมนิยมแบบพม่านั้น ที่แท้จริงแล้วมีลักษณะเศรษฐกิจแบบวางแผนส่วนกลางอยู่เพียงแต่การที่รัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งหมดเท่านั้น แต่มิได้มีเครื่องมือสำหรับการวางแผนที่แท้จริง หรือมีวิธีการที่มีระบบใดๆ ในการก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า เศรษฐกิจสังคมนิยมที่มี “การพัฒนาย่างเป็นสัดส่วนที่วางแผนไว้แล้ว” แต่อย่างไรก็ดี หน่วยงานวางแผนเพียงแห่งเดียวที่มีชื่อปรากฏอยู่ก็คือคณะกรรมการวางแผนเศรษฐกิจสังคมนิยมของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ซึ่งเพิ่งตั้งขึ้นหลังปีพ.ศ. 2508 การวางแผนเศรษฐกิจในพม่านั้นนับแต่ปีพ.ศ. 2505 เป็นต้นมา ไม่ปรากฏว่ามีบันทึกไว้การทำงานของเศรษฐกิจจึงเป็นไปตามพื้นฐานของหน่วยงานพัฒนาของรัฐบาลเท่านั้นเอง เพียงแต่มีระดับควบคุมโดยส่วนกลางมากขึ้นในกระบวนการตัดสินใจและควบคุม

3. นโยบายเศรษฐกิจ : มาตรการและการตอบสนอง

นับตั้งแต่ทหารได้เข้าครองอำนาจทางการเมืองเป็นต้นมา นโยบายเศรษฐกิจของพม่าได้เปลี่ยนแปลงไป โดยการมุ่งสู่ระบบสังคมนิยมได้เปลี่ยนแปลงจากการค่อย ๆ วัฒนาการไปเป็นการเปลี่ยนในรูปการปฏิวัติ รัฐบาลของสภาปฏิวัติได้เปลี่ยนโครงสร้างการบริหารของเศรษฐกิจจากแบบรัฐสวัสดิการ (Welfare State) ซึ่งเน้นหนักในการควบคุมของรัฐมาสู่เศรษฐกิจแบบวางแผนส่วนกลางซึ่งไม่ยอมให้มีกิจการเอกชนอยู่เลย แม้ว่าการมุ่งสู่การพัฒนาแบบนี้จะมีใช้สิ่งใหม่ทั้งหมดในประวัติศาสตร์ของประเทศกำลังพัฒนา แต่กรณีของพม่าก็เป็นตัวอย่างที่ดีของการแทนที่กิจการเอกชนด้วยหน่วยงานของรัฐในด้านการเป็นเจ้าของและควบคุมทรัพยากรและประวัติศาสตร์ของพม่าสมัยใหม่ ก็แสดงให้เห็นว่า การดำเนินเศรษฐกิจโดยรัฐบาลนั้นมีใช้จะมีประสิทธิภาพไปทั้งหมดการดำเนินเศรษฐกิจบางอย่างอาจขัดขวางความเจริญทางเศรษฐกิจก็ได้

3.1 ความเท่าเทียม หรือประสิทธิภาพ

การจะบรรลุจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจในเรื่องความเท่าเทียมกันของการกระจายรายได้และประสิทธิภาพในเศรษฐกิจนั้นนับเป็นปัญหาสำคัญทางประเทศด้อยพัฒนาทั่วไป นโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งหมายด้านประสิทธิภาพมักจะเป็นในการให้ความสนใจแก่สิ่งจูงใจด้านเอกชนและกลไกตลาดในขณะที่นโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งหมายด้านความเท่าเทียมกันนั้นมักจะเป็นในด้านการควบคุมและเข้าดำเนินการเศรษฐกิจเองโดยรัฐ

ไม่เป็นที่สงสัยว่า ถ้ากลไกราคาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว มันก็จะเป็นเครื่องมือที่ดีมากในการบรรลุจุดมุ่งหมายด้านประสิทธิภาพการผลิต อย่างไรก็ตามในพมานั้นกลไกมิได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดทั้งผู้ประกอบการชาวพื้นเมืองและทรัพยากรมนุษย์ และเครื่องมือการตลาดที่เพียงพอจะแก้ไขความไม่สมบูรณ์ของตลาดได้ ภาวะการมีชาวต่างประเทศ (ชาวอินเดียและจีน) ที่มีพลังทางเศรษฐกิจอย่างสูง และความรู้สึกชาตินิยมทางการเมืองของฝ่ายผู้นำ ได้นำไปสู่การเลิกใช้กลไกราคาโดยสิ้นเชิง

ประสบการณ์ของพม่าภายใต้นโยบายเศรษฐกิจของการมุ่งสู่สังคมนิยมแบบพมานั้นเป็นแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของพม่า การมุ่งสู่ระบอบสังคมนิยมและการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมได้ดำเนินการอย่างมากที่สุดภายใต้การจัดการทางเศรษฐกิจของรัฐบาลสภาปฏิวัติพม่าปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาลทหารไม่ได้คำนึงถึงเรื่องประสิทธิภาพการผลิตเลยในโครงการเศรษฐกิจระยะสั้นนับแต่ปีพ.ศ. 2505 เป็นต้นมาทำให้เศรษฐกิจพม่าต้องชะงักงันลงไปอย่างมาก

3.2 ประสบการณ์ของพม่าในเศรษฐกิจแบบวางแผนส่วนกลาง

นับแต่มีการรัฐประหารในเดือนมีนาคม พ.ศ.2505 รัฐบาลสภาปฏิวัติของสหภาพพม่าได้มุ่งขจัดภาคเดนที่หลงเหลือของทุนนิยมที่ตกค้างมาจากสมัยอาณานิคมและรัฐบาลพลเรือน

ให้หมดสิ้นไปภายใต้จุดหมายสู่สังคมนิยมแบบพม่า รัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารของเศรษฐกิจพม่าอย่างรวดเร็วจากแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยมาเป็นสังคมนิยมแบบบังคับใน 3 ปี หลังจากเข้ายึดอำนาจทางการเมือง การเข้าโอนกิจการมาเป็นของรัฐและการควบคุมโดยรัฐได้มีอย่างกว้างขวางมาก ถ้าเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมรัฐบาลพลเรือนชุดก่อน ผลทั่วไปของการดำเนินการเช่นนั้นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการชะงักงันทางเศรษฐกิจขึ้น เพราะการละเลยสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์พิจารณาว่าเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตเศรษฐกิจ นั่นคือ การมุ่งผลผลิตสูงสุดโดยเสียสละความพอใจน้อยที่สุด

การโอนทรัพยากรจากสาขาเอกชนมายังสาขารัฐบาลเพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและแก้ไขความไม่เท่าเทียมในการกระจายรายได้ นั้น เป็นสิ่งที่พม่านำมาจากประสบการณ์และการทดลองของจีนและโซเวียต เหตุผลของแนวคิดสังคมนิยมที่ให้รัฐเข้าเป็นเจ้าของและควบคุมปัจจัยการผลิตนั้น มาจากแนวคิดของลัทธิมาร์กซ์ที่ว่า ความยากจนทางเศรษฐกิจของมวลชน หรือทุกข์ยากของชนชั้นกรรมาชีพนั้น เป็นผลตามธรรมชาติของลัทธิทุนนิยม ในประเทศอดีตอาณานิคมเช่นพม่าแนวคิดนี้เป็นจุดเริ่มของแนวคิดชาตินิยม และพม่าได้เลือกเอาลัทธิสังคมนิยมด้วยความเห็นว่า รากเหง้าของความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจนั้นเนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอันยุติธรรมที่นำมาใช้โดยฝ่ายผู้ปกครองอาณานิคมในอดีตนั่นเอง รัฐบาลสภาปฏิวัติพม่าได้โจมตีรัฐบาลพลเรือนชุดก่อนว่าได้บิดเบือนแนวทางสังคมนิยมอย่างแท้จริงด้วยการยอมให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมยังคงมีอยู่ได้ต่อไป

การที่ในสมัยรัฐบาลพลเรือนของอุหนั้น คนจีนและอินเดียยังคงเข้าควบคุมเศรษฐกิจของพม่าส่วนใหญ่อยู่ต่อไป นายพลเนวินได้ถือว่าปัญหานี้ส่วนหนึ่งเนื่องจากผลเสียทางระบบเศรษฐกิจที่ดำเนินโดยรัฐบาลพลเรือน และส่วนหนึ่งเนื่องจาก “คนพม่าจำนวนมากเกียจคร้าน” สภาปฏิวัติของสหภาพพม่า มีความเชื่อว่า เศรษฐกิจสังคมนิยมที่แท้จริงนั้นถ้ามีการวางแผนอย่างสอดคล้องกันบนพื้นฐานของประชากรและพลังการผลิต จะทำให้สินค้าบริโภคมีเพียงพอและมากมายและนอกจากจะปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพและเพิ่มอำนาจซื้อของชาติแล้ว ยังขยายการผลิตด้วย

ความเชื่อว่าเศรษฐกิจสังคมนิยมจะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนี้ร่วมไปกับทัศนคติว่าสังคมนิยมจะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ทำให้รัฐบาลทหารรับเอาเศรษฐกิจสังคมนิยมแบบบังคับมาใช้ มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจออกมากกว่า 17 ฉบับ เพื่อให้อำนาจแก่รัฐในการโอนกิจการเอกชน เข้ามาดำเนินการเอง กำหนดราคา, ทำการค้าและจัดการเศรษฐกิจทั้งหมดของพม่า ด้วยการที่มีเจ้าหน้าที่วินิจัยสั่งการจากส่วนกลางอยู่ภายในสภารัฐมนตรี

(Wungyis) ฝ่ายจัดการทางทหารและสมาชิกทางการเมืองของพรรคโครงการสังคมนิยมแห่งประเทศไทย (BSSP) จึงเป็นผู้เข้าทำหน้าที่ ของผู้ประกอบการเองทั้งในด้านการเกษตร, การค้า, อุตสาหกรรม และการเงิน ในบรรดากฎหมายทั้งหมดเหล่านี้ที่สำคัญคือกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐเข้าโอนกิจการเข้ามาเป็นของรัฐและการเลิกใช้ธนบัตรชนิด 50 และ 100 จั๊ตและอีกกฎหมายหนึ่งที่สำคัญก็คือกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐเข้าผูกขาดการค้าและการกระจายจัดสรรสินค้าและบริการทั้งหมด

3.3 การโอนของรัฐกับความชะงักงันทางเศรษฐกิจ

ควรสังเกตไว้แต่แรกว่า เศรษฐกิจสังคมนิยมที่ดำเนินไปโดยรัฐบาลทหารในพม่า นั้นยังห่างไกลกว่าจุดมุ่งหมายในอุดมคติที่จะ “ทำการพัฒนาการผลิตทั้งหมดอย่างเป็นสัดส่วนโดยมีการวางแผน” และ “การเพิ่มอำนาจการซื้อและขยายผลผลิต” อยู่อีกมาก กล่าวคือนอกจากที่มีการโอนทรัพยากรจากเอกชนไปสาขารัฐบาลแล้ว เศรษฐกิจพม่ายังคงไม่วางแผนเลยในความหมายปัจจุบันของระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนส่วนกลาง เรื่องนี้อาจเนื่องมาจากเอกลักษณ์ของโครงสร้างสังคมนิยมเอง การวางแผนและการดำเนินการที่แท้จริงของรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ปรากฏว่าเป็นไปโดยคณะกรรมการเฉพาะกิจ ซึ่งมีเวลาทำงานเพียงระยะเวลาสั้น และสภาพชีวิตเองซึ่งใช้เป็นเครื่องมืออุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากการควบคุมโดยตรงเท่านั้น

การที่พม่าไม่มีการสำรวจถึงทรัพยากรที่มีและเป้าหมายทางการผลิตอย่างเป็นระบบ การวางแผนตามอุดมคติจึงมีความหมายน้อยมากในประเทศกำลังพัฒนาเช่นพม่า นับแต่ปี พ.ศ. 2505 มา กลไกการวางแผนใด ๆ ที่มีอยู่ภายใต้แผนปฏิวัติ (พ.ศ. 2495-2503) ของรัฐบาลอนุวัติได้เสื่อมโทรมลงและไม่มีการปรับปรุงใด ๆ เลยในเครื่องมือการวางแผนของรัฐ

กระทรวงการวางแผนแห่งชาติเดิมสมัยรัฐบาลอนุวัติปรากฏว่าไม่มีการดำเนินใด ๆ อย่างแข็งขันในการสร้างแผนระยะยาวสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำนองเดียวกันหน่วยงานสำคัญของรัฐในด้านการสำรวจทางเศรษฐศาสตร์และสถิติอันได้แก่ กรมเศรษฐกิจและสถิติกลางของรัฐบาลอนุวัติประสบปัญหาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างแห่งอำนาจและการจัดสรรหน้าที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐตั้งขึ้นใหม่

นอกจากความเป็นจริงที่ว่าสภาพชีวิต (ซึ่งมีสมาชิกแกนกลางของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าอยู่ไม่ถึง 20 คน) จะเป็นศูนย์กลางของอำนาจและการวินิจฉัยสั่งการด้านนโยบายเศรษฐกิจสำคัญ ๆ แล้วก็ไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงานของรัฐที่สำคัญใด ๆ ในการวางแผนระดับชาติในระดับเทียบเท่ากับคณะกรรมการวางแผนของรัฐของจีนหรือโซเวียต ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ ในการจัดองค์กรของเศรษฐกิจพม่า จึงมิใช่เป็นการเปลี่ยนไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง แต่เป็นเพียงการโอนกิจการมาเป็นของรัฐและการดำเนินเศรษฐกิจโดยไม่มีการวางแผนอย่างสอดคล้องและประสานงานให้เป็นไปตามแบบแผนแต่อย่างใด

ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจสังคมนิยมแบบบังคับของพม่าก็คือการควบคุมโดยส่วนกลางและการเข้าทำหน้าที่ฝ่ายจัดการแทนเอกชน โดยเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจของฝ่ายทหารหน่วยงานของรัฐบาลก่อน เช่น คณะกรรมการการตลาดเกษตรของรัฐ และคณะกรรมการการท่าเรือของรัฐถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “บริษัท (Corporations) โดยมีหมายเลขต่อท้าย และอยู่ภายใต้การจัดการใหญ่ของสภาการค้า ซึ่งเดิมก็คือกระทรวงการค้าและพัฒนาการนั่นเอง สภาการค้านี้ปรากฏว่าได้มีการพัฒนาที่สำคัญในการจัดการเศรษฐกิจของพม่าขึ้นโดยการสร้างหน่วยงานของบริษัทขึ้น 23 บริษัท บางบริษัทก็เท่ากับบริษัทที่ตั้งขึ้นใหม่ เพื่อควบคุมการค้าและการจำแนกแจกจ่ายให้เป็นของรัฐโดยสิ้นเชิง

ตามลำดับของความสำคัญนั้นปรากฏว่ามีการโอนกิจการ ธนาคาร การค้า อุตสาหกรรม และธุรกิจเข้ามาเป็นของรัฐภายในเวลา 3 ปี (จากพ.ศ. 2505-2508) การโอนกิจการธนาคารนั้นเป็นจุดหมายประการแรกของรัฐบาลสภาปฏิวัติและทำได้ค่อนข้างง่ายตายหลังจากการออกกฎหมายคุ้มครองเศรษฐกิจสังคมนิยมปีพ.ศ. 2506 ทำให้ระบบธนาคารซึ่งเดิมมีกิจการเอกชนอยู่เล็กน้อยเปลี่ยนมาเป็นระบบธนาคารที่ไม่มีกิจการเอกชนเลย

ระบบธนาคารของพม่าในช่วงอิสระภาพใหม่ ๆ นั้นส่วนใหญ่เป็นของรัฐเพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ธนาคารแห่งพม่า (The Union Bank of Burma) ธนาคารพาณิชย์แห่งรัฐ (The State Commercial Bank) และธนาคารเกษตรแห่งรัฐ (The State Agricultural Bank) เป็นผู้ควบคุมแหล่งที่มาของเงินอยู่เสมอ ในขณะที่ธนาคารเอกชนสำคัญที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินระหว่างประเทศเป็นเพียงธนาคารของต่างชาติ 23 ธนาคาร นอกจากนี้ก็มีธนาคารเอกชนของคนพื้นเมืองอยู่ 8 แห่ง จัดการเงินแก่ธุรกิจธนาคารเล็กในเขตเมืองเพราะฉะนั้นในระบบธนาคารนั้น จุดมุ่งหมายหลักของการโอนกิจการธนาคารจึงมุ่งไปยังธนาคารของต่างชาติ รัฐบาลทหารได้ตั้งชื่อธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดเสียใหม่ว่า **ธนาคารประชาชน (People's Bank)** ซึ่งกลายเป็นสถาบันการเงินกลางเพื่อการจัดการด้านการเงินแก่รัฐวิสาหกิจ น่าสังเกตว่าแม้กระบวนการโอนเข้าเป็นของรัฐจะเป็นการเข้ายึดโดยรัฐตามธรรมดา แต่การดำเนินการโอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีการถอนเงินทุนออกไปก่อนและหลบเลี่ยงกันเป็นจำนวนมาก การเลิกใช้ธนบัตรชนิด 50 และ 100 จี๊ด ในปีต่อมาก็เนื่องมาจากช่องโหว่ที่เกิดขึ้นเนื่องจากข่าวการโอนที่รั่วไหล ทำให้มีการถอนเงินออกไปก่อน ซึ่งทำให้การกระทำของรัฐไม่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

ในส่วนการโอนกิจการค้า ธุรกิจ และอุตสาหกรรมเข้ามาเป็นของรัฐนั้น ประสบความล้มเหลวในการเพิ่มระดับมาตรฐานการครองชีพของชาติ เนื่องจากการเกิดตลาดมืดอย่างกว้าง

ขวางและเนื่องจากการลดลงในการผลิตเนื่องจากการขาดสิ่งจูงใจและการขาดแคลนเพราะระบบการควบคุมราคาและการปันส่วน ตลอดจนภาวะเงินเฟ้อทั้งแบบที่เกิดจากดีมานด์มีการเกินปริมาณผลิต (Demand Pulled) และที่เกิดจากรัฐบาลกำหนดราคา การเกิดขึ้นของตลาดมืดนั้นเป็นผลโดยตรงของการโอนกิจการมาเป็นของรัฐและความไม่สามารถของรัฐบาลที่จะอุดช่องโหว่ที่เกิดขึ้นได้

อีกประการหนึ่งนั้น ร้านค้าประชาชน (People's Stores) ซึ่งได้กลายเป็นผู้จัดขายสินค้าทุกชนิด ปรากฏว่าดำเนินการขึ้นต้นโดยพลเรือนซึ่งไม่มีการควบคุมสิ่งจูงใจด้านกำไรโดยรัฐ การจัดสรรหรือขายสินค้านั้น กระทำโดยร้านเหล่านี้ภายใต้ระบบโควต้าตามขนาดครอบครัวของผู้ซื้อ กล่าวคือ การขายจะทำตามสมุดโควต้าหรือบัตรประจำตัวที่มาแสดงอันเป็นเหตุให้มีการใช้สมุดโควต้าหรือบัตรนั้นในการนำเอาสินค้าที่ราคาถูกไปยังที่ราคาแพง (คือจากร้านค้าของรัฐไปยังตลาดมืด) ได้โดยง่าย จริงอยู่ถ้าผู้บริโภคทุกคนสามารถได้ส่วนโควต้าของตนที่ร้านค้าของรัฐได้ ตลาดมืดก็คงไม่เกิดขึ้น แต่เนื่องจากการขาดแคลนสินค้าที่ร้านค้าของรัฐ ดังนั้นปัญหานี้จึงเป็นปัญหาสำคัญ

ด้วยลักษณะนี้ จุดมุ่งหมายให้ราคาต่ำและเฉลี่ยผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมจึงถูกบ่อนทำลายโดยสิ่งจูงใจทางกำไรของเจ้าของร้านค้าและของผู้บริโภคเอง และทำให้เกิดการขาดแคลนสินค้าและมีการนำออกขายในราคาสูงมากในตลาดมืด ความด้อยประสิทธิภาพของระบบการบริหารของรัฐในการกำหนดราคาและการแจกจ่ายผลผลิตนี้ แสดงถึงไม่เพียงแต่การตั้งราคาที่ไม่ตรงกับความจริงเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงการจัดสรรผลผลิตต่างๆอย่างไม่ถูกต้องด้วย สินค้าบริโภคทันสมัยหลายอย่างเช่น แปรงสีฟัน สบู่ และกระดาษชำระนั้น ปรากฏว่ามีอยู่ในร้านค้าชนบทอันห่างไกล ซึ่งไม่มีดีมานด์ในสินค้าเหล่านั้น นอกจากนี้การตั้งราคาตามใจชอบโดยรัฐบาลและความขาดแคลนที่เกิดจากระบบการปันส่วนก็เป็นผลให้แบบแผนของราคาผิดไปจากความเป็นจริงมากด้วย

การขาดแคลนสินค้าในร้านค้าของรัฐอาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากปัจจัยสำคัญต่อไปนี้คือ

- ก) ความไม่ปรารถนาของผู้ผลิตเอกชนที่จะทำการผลิตและขายผลผลิตของตนในราคาต่ำแก่หน่วยซื้อ ซึ่งก็คือหน่วยซื้อที่ผูกขาดโดยรัฐนั่นเอง
- ข) ดีมานด์ส่วนเกิน (Excess Demand) อย่างมาก และกำไรอย่างสูงในตลาดมืด
- ค) การจัดการที่ผิดพลาดในการจัดหา เก็บรักษา และการขาย

ผลเสียในด้านการไม่จูงใจจากการผูกขาดซื้อโดยรัฐนั้นมีมากที่สุด ในการผลิตและส่งออกผลผลิตการเกษตร ซึ่งปรากฏผลเสียนี้เพิ่มมากมายภายใต้การจัดการเศรษฐกิจของ

ทหาร ตัวอย่างที่เห็นชัดก็คือการที่รัฐบาลนำเอาระบบการซื้อข้าวเปลือกล่วงหน้ามาใช้ ในราคาที่กำหนดคงที่ระดับต่ำ ซึ่งการทำเช่นนี้รัฐบาลอ้างว่า

“ระบบซื้อข้าวเปลือกล่วงหน้าโดยสภาพภูวัตินี้ไม่เหมือนกับระบบ “ตกข้าว” (Pintaung) ของนายทุนซึ่งตามระบบตกข้าวนี้นายทุนมุ่งให้ได้กำไร 100% จากทุนของตนภายในเวลาไม่กี่เดือน โดยนายทุนจะซื้อผลผลิตเอาไว้ล่วงหน้าในมูลค่าเพียงครึ่งเดียว ของที่จะเป็นเมื่อตอนถึงฤดูเก็บเกี่ยว ส่วนระบบการซื้อของสภาพภูวัตินั้น ทำ ณ ราคาที่จะเป็นในฤดูเก็บเกี่ยว

สภาพภูวัตินี้ได้อธิบายต่อไปว่า ราคาที่จะรับซื้อ หรือราคา ณ เวลาเก็บเกี่ยวนั้น ควรเป็นราคาที่แพร่หลายในเดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ โดยไม่ได้ระบุลงไปว่าราคาดังกล่าวคำนวณขึ้นมาอย่างไร สำหรับข้าวที่เป็นพันธุ์ซึ่งอายุยาวนานเกิน 3 เดือนนี้ก็ยังคงขายในราคาดังกล่าว แม้ว่าราคาในตอนเก็บเกี่ยวจะสูงกว่านั้น ทำให้ผู้ปลูกพืชชนิดนี้ต้องประสบความขาดทุนแน่นอนจากต้นทุนที่สูงขึ้น เพราะระยะการลงทุนที่ยาวนานกว่า

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าเกษตรกรชาวพม่านั้นได้เข้าเอาผลประโยชน์ 2 ต่อจากระบบนี้ โดยการทำสัญญากับหน่วยงานซื้อของรัฐ ซึ่งทำให้ได้รับเงินกู้การเกษตรโดยตรง และการขายข้าวเปลือกส่วนหนึ่งในตลาดมืดเพื่อเอากำไร การสามารถนำข้าวเปลือกไปขายในตลาดมืดได้นั้นเพราะตามระบบการซื้อข้าวเปลือกล่วงหน้านี้ คิดตามหลักเพียงข้าว 5 ถึงต่อเอเคอร์ ซึ่งเป็นเพียง $\frac{1}{6}$ ของผลผลิตต่อเอเคอร์เท่านั้น

การกำหนดราคาข้าวเปลือกโดยรัฐในระดับต่ำนี้มิใช่เป็นนโยบายใหม่ นับแต่ได้รับอิสรภาพมาได้มีคณะกรรมการการตลาดเกษตรของรัฐกระทำอยู่แล้ว โดยรับซื้อข้าวเปลือกในราคาถึงละ 2.80-3 จี๊ด ความแตกต่างในราคาระหว่างราคาที่รับซื้อโดยรัฐกับพ่อค้าเอกชนนั้นเป็นประมาณ .2 จี๊ด ในปีพ.ศ. 2504-2505 ครั้นภายใต้ระบบของรัฐบาลใหม่ คณะกรรมการตลาดเกษตรได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “บรรษัทหมายเลข 1” และราคาซื้อก็สูงขึ้นเป็นขั้นต่ำ 3.10 จี๊ด กับขั้นสูง 3.85 จี๊ดต่อถึง อย่างไรก็ตามปรากฏว่า ข้าวที่ “ร้านค้าประชาชน” นั้นมีราคาสูงขึ้นเรื่อยๆ นับแต่ปี 1962 ราคาเฉลี่ยที่ร้านค้าเหล่านี้ได้เพิ่มจาก 12.80 จี๊ดต่อถึงในปีพ.ศ. 2506 เป็นกว่า 20 จี๊ดต่อถึงในราวปีพ.ศ. 2513 แต่ถ้าเทียบกับราคาในตลาดมืดแล้ว ปรากฏว่าราคาตลาดมืดยังสูงกว่ามากมีผู้ประมาณว่า ราคาข้าวเปลือก (ซึ่งรัฐบาลรับซื้อถึงละ 3.85 จี๊ดเป็นอย่างสูง) ปรากฏว่าในตลาดมืดบริเวณร่างกุ้งนั้น ราคาข้าวเปลือกสูงถึง 28 จี๊ดต่อถึง จากข้อมูลนี้ทำให้นักถึงภาพได้ว่าราคาตลาดมืดสำหรับข้าวสารและสินค้าจากต่างประเทศนั้นจะสูงเพียงใด

การเปลี่ยนแปลงที่เด่นที่สุดในเศรษฐกิจแบบชนบทของพม่าก็คือ การขยายตัวเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากของหน่วยงานของรัฐและสหกรณ์ หน่วยงานของรัฐนั้นรวมทั้งสถานีรับ

ซื้อผลผลิตเกษตรของรัฐ ธนาคารชนบท สถานีแท็กซี่เตอร์ ร้านค้าหมู่บ้านและองค์การบริหาร
ท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าคณะกรรมการบริหารความปลอดภัย (Security Administration Committees)
ด้วยส่วนทางด้านสหกรณ์ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรเอนกประสงค์ขึ้น (เดิมเรียกสหกรณ์
เอนกประสงค์ของผู้ผลิต) ขนาดใหญ่ เพื่อเป็นสถาบันสื่อกลางของการค้า ความช่วยเหลือ
และการจัดการด้านการเงินภายใต้การควบคุมโดยตรงของเจ้าหน้าที่การเมืองของพรรคโครงการ
สังคมนิยมพม่า นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของกระทรวงต่าง ๆ อีกที่เข้าร่วมในการบริหารเศรษฐกิจ
ชนบทของพม่า โดยผ่านหน่วยงานของกิจการรัฐบาลที่ไม่ประสานงานกันเลย

ภายใต้กฎหมายคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรปี พ.ศ. 2506 และกฎหมายแก้ไขกฎหมาย
การเช่าในปีพ.ศ. 2508 ระบบการเช่าที่ดินได้ถูกขจัดไปจากพม่า จากกฎหมายนี้ร่วมกับกฎหมาย
อื่น ๆ ที่มุ่งสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยมได้ทำให้รัฐบาลพม่าเป็นทั้งนายทุน เจ้าของที่ดิน ผู้ประกอบ
การ นายธนาคาร และพ่อค้าไปในขณะเดียวกันทันที

สถานีรับซื้อผลผลิตการเกษตรของรัฐนั้นปรากฏว่าขยายตัวกว่า 250% ระหว่างปีพ.ศ.
2504-2508 คือจาก 524 แห่งเป็น 1,457 แห่ง ส่วนสหกรณ์การเกษตรเอนกประสงค์และร้าน
สาขานั้นก็เพิ่มขึ้นกว่า 300% อย่างไรก็ตามน่าสังเกตว่า สหกรณ์นี้มิได้ทำหน้าที่ต่างไปจากสหกรณ์
เอนกประสงค์ของผู้ผลิตซึ่งเป็นชื่อเดิมเลย

สิ่งจูงใจสำคัญสำหรับการเป็นสมาชิกสหกรณ์ในพม่าก็คือการได้เงินกู้และความช่วย
เหลือจากรัฐง่าย และยิ่งจูงใจมากขึ้น จากโครงการของรัฐบาลสภาพัฒน์ที่ให้สินเชื่ออย่างเสรี
มากขึ้น อันเห็นได้จากธนาคารหมู่บ้าน ได้เพิ่มจำนวนขึ้นจาก 2,221 แห่ง ในปีพ.ศ. 2503-2504
เป็น 9,820 แห่งในปีพ.ศ. 2507-2508 นอกจากนี้อัตราดอกเบี้ยของธนาคารหมู่บ้านหรือธนาคาร
การเกษตรของรัฐบาลนี้ก็ลดลงด้วย (จาก 6% เป็น 3%) และขีดจำกัดเงินกู้ก็เพิ่มขึ้นจากที่เคย
ให้ 30 จี๊ดก็เป็น 50 จี๊ด ต่อเอเคอร์ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2505-2506 เป็นต้นไป การหลั่งไหลของเงินทุน
จากธนาคารไปสู่เกษตรกรมากขึ้นนี้ดูจะเป็นสิ่งน่าจะเป็นในแง่การกระจายรายได้เสียใหม่และ
การเอากำไรของรัฐที่สะสมภายใต้ระบบการผูกขาดในอุตสาหกรรมและการค้ามาใช้ให้เกิดผล

จากการเพิ่มราคาครั้งที่ขึ้นต่ำของข้าวเปลือกขึ้น ร่วมกับการเพิ่มเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ย
ต่ำขึ้น ทำให้เกษตรกรพม่าได้ผลประโยชน์มากขึ้นภายใต้วิถีทางไปสู่สังคมนิยมแบบพม่า ตัว
อย่างเช่นระดับเงินกู้เพื่อการเพาะปลูกในปีพ.ศ. 2508-2509 นั้นสูงกว่าระดับเฉลี่ยทั่วไปในระหว่าง
ปีพ.ศ. 2493-2503 (ซึ่งมีมูลค่า 50 ล้านจี๊ด) ถึงกว่า 10 เท่า และเงินกู้สะสมรวมทั้งเก่าและใหม่ใน
ปีเดียวกันนั้นก็เกินกว่า 1 พันล้านจี๊ด อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า อัตราการใช้คืนเงินกู้นี้
ได้ลดลงด้วย ซึ่งแสดงถึงการนำเงินไปใช้ในทางที่ผิด และภาวะชะงักงันของประสิทธิภาพการ

ผลิตในเศรษฐกิจชนบทของพม่า เงินกู้ที่ไม่ได้จ่ายสะสมรายปีปรากฏว่าเป็นเกือบเท่ากับปริมาณเงินกู้ใหม่ที่ออกไปในแต่ละปีนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2505 และเปอร์เซ็นต์ของเงินกู้ใหม่ที่จ่ายคืนก็เฉลี่ยไม่ถึง 70% ซึ่งลดลงจากที่เคยจ่ายคืนถึงกว่า 75% ต่อปีในช่วงเวลา 10 ปีนี้

การดำเนินการของรัฐที่ทุ่มเงินเข้าสู่เศรษฐกิจชนบทและควบคุมราคาโดยไม่มีผลให้ผลผลิตสูงขึ้นอย่างสอดคล้องกันย่อมเป็นผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงในตลาดมืด ความแตกต่างในระดับราคาระหว่างสินค้าที่ขายโดยรัฐกับราคาตลาดมืดนั้นเป็นไปอย่างมากมายเช่นราคาข้าวในตลาดมืดสูงกว่าราคาของรัฐบาล 4-5 เท่า ในขณะที่ราคาของเสื้อผ้า น้ำมันปรุงอาหาร และเครื่องใช้ในครัวเรือนสูงกว่า 5-10 เท่า ร้านค้าประชาชน, สหกรณ์การเกษตรเอกชนประมงศ์ และร้านค้าหมู่บ้านได้กลายเป็นช่องทางสำคัญของการลักลอบนำสินค้าไปขาย เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถตรวจควบคุมการแลกเปลี่ยนซื้อขายแต่ละรายการได้ กล่าวคือ ในการให้กำหนดโควตาแก่ส่วนแบ่งของครอบครัวนั้นเป็นไปตามปริมาณคนเท่านั้น ดังนั้นจึงมีการนำสินค้ามาขายกลับอยู่เสมอ ซึ่งเรื่องนี้เป็นปัญหาของระบบโควตาและการปันส่วน ซึ่งการจัดสรรสินค้าให้ความต้องการและรสนิยมเป็นสิ่งเป็นไปไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นในสังคมแบบล้าสมัยซึ่งวิธีการและการบันทึกทางบัญชีนั้นมีน้อยมาก และกิจการทางเศรษฐกิจ (ยกเว้นของรัฐ) ส่วนมากทำตามพื้นฐานความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ขนบธรรมเนียมและประเพณี จึงทำให้การพยายามติดตามการเปลี่ยนมือของสินค้าและเงินลดนั้นไม่อาจทำได้

การขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ ผู้ประกอบการ ผู้จัดการและผู้บริหาร ฯลฯ ตลอดจนเทคโนโลยีในระดับต่ำ ยังมีเพิ่มขึ้นไปอีก โดยการดำเนินโครงการของรัฐบาลขนาดใหญ่ภายใต้วิถีทางไปสู่สังคมนิยม การทดแทนผู้ประกอบการและผู้จัดการเอกชนโดยทหารและการทดแทนเอกชนโดยตลอด รัฐบาลอย่างไม่มีแผนและการควบคุมตรวจสอบการผลิตอย่างเข้มงวดนั้นจึงไม่เพียงแต่ไม่มีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังทำให้ประสิทธิภาพการผลิตและความเจริญก้าวหน้าในการเกษตรตกต่ำลงไปด้วย การขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเสรีภาพในการเลือกทำให้กระแสการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ มีได้น้อย และความล่าช้าในระบบบริหารราชการก็เป็นผลให้การดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดถึงความไม่มีประสิทธิภาพนั้น ก็คือ การสูญเปล่าทางเศรษฐกิจของการนำเสียในสินค้าอาหารในร้านประชาชน การรั่วไหลของสินค้าและการขาดทุนในการดำเนินการของรัฐบาล การโอนกิจการค้าส่งและปลีกสินค้าอาหารเข้ามาเป็นของรัฐโดยไม่มีสถานที่และอำนาจความสะดวกเพียงพอสำหรับการเก็บรักษา รวมไปถึงความล่าช้าของคำสั่งในการขายได้นำไปสู่การสูญเปล่าในหลาย ๆ กรณี นอกจากนี้แม้จะมีการผลักดันให้การเกษตรทันสมัยขึ้นโดยใช้แทรกเตอร์แบบใหม่ของเซโกลีโวะเกียและบูยเคมี, ยาฆ่าแมลง ก็ไม่ปรากฏว่าประสิทธิภาพ

หรือการพยายามเพิ่มประสิทธิภาพนั้นจะปรับปรุงขึ้นในเศรษฐกิจชนบทของพม่า ตัวอย่างที่เห็นได้ในกรณีนี้ก็คือการขาดทุนของสถานี แทร็กเตอร์ของรัฐประมาณ 100 แห่ง เป็นเงินเพิ่มขึ้นจาก 2.2 ล้านจัตในปี พ.ศ. 2505-2506 เป็น 17.677 ล้านจัตในปี พ.ศ. 2507-2508 ทำให้รัฐต้องประมุขขายทั้งแทร็กเตอร์กว่า 4,000 คันในปี พ.ศ. 2510-2511 ซึ่งก็ไม่ปรากฏว่ามีผู้ซื้อ โดยสรุปแล้วเป้าหมายการเพิ่มอำนาจและการผลิต ในเศรษฐกิจสังคมนิยมพม่าจึงยังคงเป็นเป้าหมายในอุดมคติมากกว่าในความเป็นจริง

อย่างไรก็ตามในแง่เป้าหมายความเท่าเทียมกันของรัฐบาลสภาปฏิวัตินั้น กล่าวได้ว่ามีผลอยู่บ้าง โดยการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคนิค แก่เกษตรกร อาจเป็นการโอนรายได้บางส่วนของคนรวยไปยังคนจนด้วย แต่แม้กระนั้นก็ยังไม่แน่นอนว่า ความมั่งคั่งของชาติตลอดจนอำนาจทางสังคมและเศรษฐกิจมากเพียงใดได้หลังไหลไปยังชนชั้นปกครองและนักค้าตลาดมืดในสภาพของการผลิตที่ลดลงและประชากรที่เพิ่มขึ้นในทศวรรษนี้ จึงน่าที่เป้าหมายด้านความเท่าเทียมควรจะมาทีหลังเป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

กล่าวได้ว่า ทั้งสภาพทรัพยากรและสถาบันทางสังคมของพม่าไม่เหมาะสมกับแบบแผนของสังคมนิยมปฏิวัติ โดยประการหนึ่งนั่นคือแต่เดิมพม่าไม่เคยเดือดร้อนจากความยากจนร้ายแรงเรื้อรังในประวัติศาสตร์เหมือนอินเดียหรือจีน ดังนั้นทฤษฎีการปฏิวัติสังคมนิยมเพราะความยากจนจึงไม่อาจใช้ได้ อีกประการหนึ่งก็คือในระบบสังคมแบบดั้งเดิมของพม่าไม่ปรากฏว่ามีราชาที่ดินหรือกรรมกรผู้ถูกกดขี่ในลักษณะที่จะไปเปรียบเทียบกับที่เป็นอยู่ในระบบศักดินา (feudalism) ของยุโรปยุคก่อนได้ และที่สำคัญเป็นพิเศษก็คือ ความจริงที่ว่าระบบราชาที่ดินโดยคนต่างด้าวที่มีในสมัยเป็นอาณานิคมนั้น จากการเลิกใช้เงิน กล่าวคือในปี พ.ศ. 2503 นั้น มีธนบัตรและเหรียญกษาปณ์เป็นมูลค่าประมาณ 1,887 พันล้านจัต และเงินฝากเพื่อเรียกเป็นมูลค่า 749.6 ล้านจัต ส่วนในปี พ.ศ. 2508 นั้น มีธนบัตรและเหรียญกษาปณ์เป็นมูลค่า 1,765 พันล้านจัต และเงินฝากเพื่อเรียกเป็นมูลค่า 903.28 พันล้านจัต การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนั้นเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในส่วนประกอบของปริมาณเงินเท่านั้น กล่าวคือ เงินทั้งหมดในปี 1965 เป็นชนิดมูลค่าต่ำกว่า 50 จัต นอกจากนี้ยังปรากฏว่าอัตราความเร็วในการหมุนเวียนของเงิน (velocity of money) ยังเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากด้วย การเลิกใช้ธนบัตรชนิด 50 และ 100 จัต มุ่งแก้ไขภาวะเงินเฟ้อในพม่าจึงไม่เป็นผลตามทฤษฎีปริมาณเงิน

3. สรุป

สหภาพพม่าเป็นประเทศหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประกอบด้วยประเทศบนภาคพื้นทวีปคาบสมุทรแหลมทองและคาบสมุทรอินโดจีน ได้แก่

ประเทศพม่า ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา และเวียดนาม ส่วนประเทศที่เป็นเกาะได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน และฟิลิปปินส์ ซึ่งในภูมิภาคนี้มีประเทศไทยเท่านั้นที่เป็นเอกราชเก่าแก่ นอกนั้นล้วนแต่เป็นอาณานิคมของพวกผิวขาวมาแล้วทั้งสิ้น

ประเทศพม่ามีลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 5 เขต คือเขตชายฝั่งอาระกันโยมา เขตเทือกเขาอาระกันโยมา เขตที่ราบลุ่มน้ำอิรวดี เขตที่สูงชัน และเขตเทือกเขาตะนาวศรี ใน 5 เขตนี้ บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดีนับว่าเป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญที่สุดของพม่า ในอดีตพม่าเป็นประเทศส่งสินค้าออกคือข้าวมากที่สุดในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะภูมิอากาศในเขตรับลมจะมีภูมิอากาศร้อนชื้นแบบมรสุม และอากาศร้อนชื้นแบบสะวันนา ในเขตเงาฝน มรสุมกึ่งเมืองร้อนทางตอนเหนือและภูมิอากาศแบบภูเขาสูงตามที่สูง ระบบเศรษฐกิจของพม่าเป็นแบบสังคมนิยมแบบบังคับ โดยมีโครงสร้างการบริหารระบบเศรษฐกิจจากองค์การวางแผนจากส่วนกลาง

หลังปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา สภาพเศรษฐกิจของพม่าที่เคยทรุดโทรมเริ่มกระเตื้องขึ้น ซึ่งสูงถึง 6% และในปี พ.ศ. 2522 การขยายตัวก็อยู่ในอัตรา 5.6% และในปี พ.ศ. 2523 ได้ขยายตัวสูงขึ้นถึง 6.9% ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าพม่าได้ฟื้นสภาพของการที่มีเศรษฐกิจตกต่ำ ดังเช่น ในสมัยเนวินเข้ามาปกครองในช่วง 15 ปีแรก เหตุที่สภาพเศรษฐกิจได้เปลี่ยนไปเช่นนี้ ก็เนื่องจากที่พม่าหลังจากที่ได้วางรูปแบบการปกครองไว้ดีแล้ว ก็ได้เปิดประเทศออกมาติดต่อกับโลกภายนอก นอกจากนี้ยังได้เริ่มติดต่อกับต่างประเทศ เช่น เยอรมันตะวันตกและญี่ปุ่น เพื่อขอกู้ยืมเงินเพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจอีกด้วย และก็ประสบผลที่เศรษฐกิจของพม่าได้ก้าวหน้าไปรวดเร็วในช่วง 3-4 ปีนี้ นอกจากนี้ รัฐบาลได้ส่งเสริมเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เช่น การเกษตร อุตสาหกรรม ป่าไม้ การสาธารณสุข โภค การทำเหมือง และอุตสาหกรรม ซึ่งการเศรษฐกิจนี้ได้ขยายตัวขึ้นถึง 10%

4. คำถามท้ายบท

จงอธิบายคำถามต่อไปนี้มาพอเข้าใจ

(1) ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจของประเทศพม่าหลังจากที่ได้รับเอกราชแล้วอย่างไร? และในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศพม่านั้นประสบผลสำเร็จตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจหรือมีอุปสรรคประการใดบ้าง? จงอธิบายและยกตัวอย่างประกอบให้เห็นจริง

(2) ลักษณะภูมิประเทศของพม่าแบ่งออกได้เป็นกี่เขต? อะไรบ้าง? จงอธิบายมาโดยละเอียด

(3) เนื่องจากประชากรชาวพม่ามีลักษณะเป็นพหุสังคม ท่านเข้าใจว่าอย่างไร? และลักษณะแห่งพหุสังคมนี้เป็นปัจจัยส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ จงอธิบายและยกตัวอย่างประกอบให้เห็นจริง

(4) จงอธิบายให้เห็นจริงว่าอิทธิพลของภูมิอากาศและภูมิประเทศมีต่อพิธีกรรมธรรมชาติในภูมิภาคต่าง ๆ ของพม่า

(5) จงอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้

ก. Pyidawtha Plan

ข. BSPP

ค. People's Store Corporation

ง. ระบบตกข้าว (Pintaung)

จ. ภูมิอากาศแบบ Am และ H